

In a comparative mapping with the literature data the analysis of outcomes of activities performed with the use of improved methods to us, allows for the surgical treatment of cancer and precancer of the stomach to prevent unwanted complications that cause a lot of suffering patients.

Conclusions. Given the current incidence of malignant tumors, the practical importance of the continuous improvement of health care rehabilitation of cancer patients is obvious. The decision arising from this a number of issues the implementation of health techniques that can improve the quality of interventions for prevention, early diagnosis and treatment of cancer patients. The work of surgeon's oncologists in the hospital shall be performed in accordance with the techniques provided by us operations that are a priority for the future status of patients and facilitate prevention of malignant tumors, clinical examination, the effectiveness of treatment and rehabilitation.

Key words: cancer patients, rehabilitation, prevention of malignant tumors, clinical examination, the effectiveness of treatment and rehabilitation.

Рецензент – проф. Голованова І. А.

Стаття надійшла 29.01.2018 року

DOI 10.29254/2077-4214-2018-1-1-142-330-333

УДК 614:612.8

Задорозна А. Г.

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ХВОРИХ НА АЛЕРГІЧНИЙ РИНИТ: ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ

Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця (м. Київ)

a.zadorozhnaya@gmail.com

Зв'язок публікації з плановими науково-дослідними роботами. Дослідження проведено в рамках науково-дослідної роботи кафедри оториноларингології на тему: «Оптимізація хірургічних та консервативних підходів до лікування патології ЛОР-органів» № державної реєстрації 0113U007334 Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця, м. Київ.

Вступ. На тлі беззаперечних успіхів сучасної медичної науки і практики загальну тривогу викликає зростання рівня алергізації населення України та також тенденція до її «помолодіння» і хронізації перебігу [1]. Алергізація населення – одна з основних нових рис у змінній структурі патології людей у міському середовищі [4], особливо це стосується збільшення рівня захворюваності бронхіальною астмою, алергічним ринітом, кропив'ячкою тощо.

В рамках даного дослідження нами розглянуті соціальні проблеми у хворих з алергічним ринітом. Відомо, що алергічний риніт (АР) – це інтермітуюче чи постійне запалення слизової оболонки носа і його пазух через реакцію імунної системи на алергени: пилюку рослин, домашніх пилових кліщів і шерсті домашніх тварин. Основними скаргами при АР є чхання, закладеність носу, свербіння у носі та очах, слезотеча, які можуть значно погіршувати якість життя пацієнта. Середня тривалість перебігу проявів АР становить понад 30 днів [3]. На сьогодні серед населення України близько 30% страждає від алергії. Серед них: цілорічним алергічним ринітом – 3-5% (приблизно – 1,8 млн.), полінозом (сезонним алергічним ринітом – 4-8% (2,7 млн.). Отже, в цілому алергічним ринітом в Україні страждає приблизно 4,5 млн. людей [2].

Нажаль проблема погіршується навіть більше, так ряд досліджень показує що рівень поширеності АР зростає щорічно через:

- забруднення навколишнього середовища;
- зміни у кліматі;

- зміни в гігієні, дієті та вживання ліків.

В ході недавнього дослідження було встановлено, що 78% людей які страждають від АР вважають, що захворювання на поліноз має шкідливий вплив на їх загальну якість життя [6]. АР може мати легкий, середньо-тяжкий і тяжкий перебіг, а також бути ускладненим і ускладненим (**табл. 1**) [5].

Таким чином, АР є насамперед медико-соціальною проблемою сучасного суспільства України, що потребує прийняття та впровадження медико-соціальних та просвітницьких аспектів щодо поліпшення якості життя хворих на АР.

Метою ж даної роботи було провести аналіз показників якості життя хворих на АР Київської та Дніпропетровської області та визначити шляхи медико-соціальної адаптації для хворих та алгоритм проведення просвітницької діяльності.

Об'єкт і методи дослідження. Для оцінки якості життя пацієнтів з сезонним та цілорічним алергічним ринітом нами був використаний один з найбільш відомих опитувальників SF-36, який складається з 36 пунктів, згрупованих у 8 оціночних шкал. Показник кожної шкали варіює від 0 до 100 (показник 100 представляє повне здоров'я).

Основними 8 оціночними критеріями оцінки якості життя по SF-36 є:

- фізичне функціонування (Physical Functioning – **PF**);
- ролеве функціонування, обумовлене фізичним станом (Role-Physical Functioning – **RP**);
- інтенсивність болю (Bodilypain – **BP**);
- загальний стан здоров'я (General Health – **GH**);
- соціальне функціонування (Social Functioning – **SF**);
- життєва активність (Vitality – **VT**);
- ролеве функціонування, обумовлене емоційним станом (Role-Emotional – **RE**);
- психічне здоров'я (Mental Health – **MH**) [7].

Таблиця 1.

Класифікація алергічного риніту

<i>Перебіг</i>	<i>Характеристика</i>
<i>Легкий</i>	Відсутність впливу захворювання на загальний стан, працездатність або відпочинок хворих. Застосування лікарських препаратів епізодичне
Середньотяжкий	Симптоматика АР ліквідується чи мінімізується, якість життя нормалізується при застосуванні відповідних препаратів
Тяжкий	Застосування лікарських засобів не ліквідує клінічні прояви (або впливає незначною мірою на клінічні прояви) і суттєво не поліпшує якість життя хворих
Ускладнення	Полісенсibiлізація (у випадку, коли виникає гіперчутливість до алергенів різного походження), неспецифічна гіперреактивність, синусит, поліноз носа, гострий та хронічний середній отит. Можлива трансформація АР в бронхіальну астму або одночасне існування обох захворювань.

В дослідженні прийняли участь 166 хворих на алергічний риніт, з них 98 респондента у Дніпропетровській області (52 пацієнтів з сезонним АР (САР) та 46 – цілорічним АР (ЦАР), а також 68 респондента з Київської області (40 – САР та 28 – ЦАР). Середній вік, пацієнтів що прийняли участь у дослідженні в Дніпропетровській області, 37,5±2,4 років; в Київській області – 44,8±3,2 років. Важливо зазначити, що у хворих спостерігалась персистуюча форма середньоважкої форми АР. Всім хворим були проведені дослідження: лабораторні (загальний аналіз крові, цитологічний аналіз мазків з порожнини носа), рентгенограма навіколоносових пазух, а також алергологічний анамнез, особливості травлення, фармакологічний анамнез, шкірні тести з atopічними алергенами [3].

Результати дослідження та їх обговорення. Встановлено, що сезонний АР суттєво знижує якість життя як пацієнтів як в Дніпропетровській області, та і в Київському регіоні. Дане захворювання не тільки обмежує фізичну активність, але й впливає на соціальні та ролеві аспекти життя. Аналізом результатів заповнених анкет показано значне зниження 4 показників, а саме, «Ролеве функціонування, обумовлене фізичним станом» та «Ролеве функціонування, обумовлене емоційним станом», а також оцінка «Життєвої активності» і «Соціального функціонування», що свідчить

про емоційні та фізичні проблеми, які обмежують хворих на алергічний риніт. Більш ніж третина хворих відчувають збентеження через свої симптоми і говорять, що АР заважає їм у суспільному житті та впливає на діяльність, якою вони займаються. Також 9 з 10 хворих на алергічний риніт не працюють на повну силу, коли мають тяжкі симптоми алергії. У 54% респондентів спостерігається зниження самооцінки з почуттям себе менш привабливими, відмічають зниження лібідо та погіршення інтимного життя.

У хворих з полінозом прояви АР, як відомо, спостерігаються на пилок рослин, який завжди збігається з періодом цвітіння тих чи інших рослин: навесні алергію можуть спровокувати пилок чагарників і дерев, влітку – це, як правило, пилок злакових, а в

Таблиця 2.

Календар цвітіння алергенних рослин в Україні

Рослини	Місяці							
	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень
Кульбаба								
Вільха								
Ліщина								
Береза								
Верба								
Тополя								
Дуб								
Пирій								
Ясен								
Клен								
Липа								
Сосна								
Соняшник								
Тимофіївка								
Райграс								
Осика								
Подорожник								
Кропива								
Вівсяниця								
Лобода								
Полин								
Амброзія								

Примітка: Період виявлення пилку в повітрі.

Період максимальної концентрації пилку в повітрі.

літньо-осінній період алергії страждають від пилку бур'янів (табл. 2).

Проте, не всі респонденти знайомі з календарем цвітіння найбільш розповсюджених рослин, що викликають АР. А ті хворі (13% серед опитаних респондентів) на АР, що знають особливості реагування на цвітіння рослин, планують відпустку з від'їздом в іншій регіон та при цьому несуть матеріальну втрату. Важливим аспектом, медико-соціальної проблеми для інших респондентів є низький рівень доходів, що не дозволяє завдяки від'їзду зменшувати контакти з алергенами, також із-за трудової дисципліни – неможливість брати відпустку, а деякі не знають на які саме алергени реагують проявами АР. Таким чином, при узагальненні отриманих даних можливо визначити слідуєчи соціально-медичні проблеми у хворих на АР:

1. У хворих на АР зачне зниження якості життя, особливо в період загострення проявів алергії.

2. Пацієнти з проявами АР обмежують себе в житті суспільства, не працюють на повну силу, також ряд пацієнтів вимушені брати тривалу відпустку в період цвітіння рослин.

3. Деякі пацієнти з полінозом не ознайомлені з особливостями цвітіння рослин та не приймають заходи, що свідчить про низький рівень поняття свого захворювання та не розуміння наслідків при хронізації патологічного стану.

Визначені соціально-медичні проблеми вимагають прийняття освітніх, медичних та управлінських рішень, а саме:

визнання керівництвом нашої держави напрямків боротьби з неухильним ростом рівня алергізації населення, особливо, ріст захворюваності на АР;

цілеспрямоване залучення інвестицій для поліпшення екологічних умов зовнішнього середовища, життя та праці населення, особливо в промислових містах, де частіше зустрічається АР;

упровадження вже існуючих методів надання медичної допомоги населенню з АР та визначити просвітницькі заходи щодо календаря цвітіння найчастіше розповсюджених рослин з алергенним пилком та заходи безпеки в цей період у хворих на поліноз.

Висновок. Таким чином, на сьогодні АР є розповсюдженим захворюванням серед населення України, яке призводить до значного зниження якості життя пацієнтів, обмежують їх перебування в суспільстві, в праці, в інтимному житті тощо. Дані соціальні проблеми потребують прийняття та впровадження освітніх, медичних та управлінських рішень, а саме, які направлені на визнання збільшення рівня алергізації населення, залучення інвестицій для поліпшення екологічних умов для населення та проведення просвітницьких заходів щодо цвітіння найчастіше розповсюджених рослин з алергенним пилком.

Перспективи подальших досліджень. Наступним етапом нашого дослідження заплановане вивчення фармакоекономічних аспектів лікування алергічного та визначення рівня витрат на курс лікування за допомогою моделі «дерево рішень».

Література

1. Davydovych Iie. Medyko-sotsialni aspekty problemy zdorovia naselennia Ukrainy. Novosti medytsyny y farmatsyy [Internet]. 2007 [tsytovano 2018 Liut 07];19(227). Dostupno: <http://www.mif-ua.com/archive/article/4009> [in Ukrainian].
2. Zabolotnii DY. Epydemyolohiya, dyahnostyka y lechenye allerhicheskoho rynyta. Zdorovia Ukrainy [Internet]. 2015 Ber [tsytovano 2018 Liut 07];9(1). Dostupno: <http://health-ua.com/article/15485-epidemiologiya-diagnostika-i-lechenie-allergicheskogo-rinita> [in Russian].
3. Protokol nadannia medychnoi dopomohy khvorym na alerhichnyi rynit. Dodatok do nakazu MOZ Ukrainy № 432. Liky Ukrainy. 2012;5(161):71-2. [in Ukrainian].
4. Cortes A, Castillo A, Sciaraffia A. Food allergy: Children's symptom levels are associated with mothers' psycho-socio-economic variables. Journal of Psychosomatic Research. 2018;104:48-54.
5. Numminen J. Allergic rhinitis. Duodecim. 2017;133(5):473-8.
6. Segboer C, Terreehorst I, Gevorgyan A, Hellings P, van Drunen C, Fokkens W. Quality of life is significantly impaired in nonallergic rhinitis patients. Allergy [Internet]. 2017 Nov [cited 2018 Feb 07]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29131364> DOI: 10.1111/all.13356
7. Soy FK, Yazici H, Kulduk E, Dündar R, Gülen ŞT, Doğan S, et al. The effects of dust storms on quality of life of allergic patients with or without asthma. The Turkish Journal of Ear Nose and Throat. 2016;26(1):19-27.

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ХВОРИХ НА АЛЕРГІЧНИЙ РИНИТ: ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ

Задорожна А. Г.

Резюме. Метою даної роботи було провести порівняльний аналіз показників якості життя хворих на АР Київської та Дніпропетровської області та визначити шляхи медико-соціальної адаптації для хворих та алгоритм проведення просвітницької діяльності. В дослідженні прийняли участь 166 хворих на алергічний риніт, з них 98 респондента у Дніпропетровській області (52 пацієнтів з сезонним АР (САР) та 46 – цілорічним АР (ЦАР)), а також 68 респондента з Київської області (40 – САР та 28 – ЦАР). Встановлено, що сезонний АР суттєво знижує якість життя у пацієнтів та викликає ряд соціально-медичних проблем, які потребують прийняття освітніх, медичних та управлінських рішень. А саме: визнання керівництвом нашої держави напрямків боротьби з неухильним ростом рівня алергізації населення, особливо, ріст захворюваності на АР; цілеспрямоване залучення інвестицій для поліпшення екологічних умов зовнішнього середовища, життя та праці населення, особливо в промислових містах, де частіше зустрічається АР; упровадження вже існуючих методів надання медичної допомоги населенню з АР та визначити просвітницькі заходи щодо календаря цвітіння найчастіше розповсюджених рослин з алергенним пилком та заходи безпеки в цей період у хворих на поліноз.

Ключові слова: алергічний риніт, якість життя, соціальні проблеми, календар цвітіння рослин.

СОЦИАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ БОЛЬНЫХ АЛЛЕРГИЧЕСКИМ РИНИТОМ: ПУТИ АДАПТАЦИИ

Задорожная А. Г.

Резюме. Целью данной работы было провести сравнительный анализ показателей качества жизни больных аллергическим ринитом (АР) Киевской и Днепропетровской областей и определить пути медико-социальной адаптации для больных и алгоритм проведения просветительской деятельности. В исследовании приняли участие 166 больных аллергическим ринитом, из них 98 респондентов в Днепропетровской области: 52 пациента с сезонным ринитом (САР) и 46 – с круглогодичным ринитом (КАР), а также 68 респондента из Киевской области (40 – САР и 28 – КАР). Установлено, что сезонный АР значительно снижает качество жизни у пациентов и вызывает ряд социально-медицинских проблем, которые требуют принятия просветительских, медицинских и управленческих решений. А именно: признание руководством нашей страны направлений борьбы с значительным ростом аллергизации населения, особенно, рост заболеваемости АР; целенаправленное использование инвестиций для улучшения экологических условий внешней среды, жизни и труда населения, особенно в промышленных регионах, где чаще и встречается АР; внедрение уже существующих методов оказания медицинской помощи населению АР и определить просветительские мероприятия в отношении ознакомления календаря цветения наиболее распространенных растений с аллергической пылью и мероприятий безопасности в этот период у больных с поллинозом.

Ключевые слова: аллергический ринит, качество жизни, социальные проблемы, календарь цветения растений.

SOCIAL PROBLEMS OF PATIENTS WITH ALLERGIC RHINITIS: WAYS OF ADAPTATION

Zadorozhna A. G.

Abstract. The objective of this work was to conduct a comparative analysis of indicators of quality of life of patients with allergic rhinitis in Kyiv and Dnipropetrovsk regions and to determine the ways of medical and social adaptation of patients and an algorithm for conducting enlightenment activities. The study involved 166 patients with allergic rhinitis, of which 98 respondents from Dnipropetrovsk region (52 patients with seasonal allergic rhinitis and 46 patients with year-round allergic rhinitis) and 68 respondents from Kyiv region (40 patients with seasonal allergic rhinitis and 28 patients with year-round allergic rhinitis). The average age of patients who participated in the study in the Dnipropetrovsk region was 37.5 ± 2.4 years; in the Kiev region – 44.8 ± 3.2 years. It has been established that seasonal allergic rhinitis significantly reduces the quality of life of patients in the Dnipropetrovsk region and in the Kyiv region. This disease not only limits physical activity, but also affects the social and role aspects of life. It was showed a significant decrease of 4 indicators: “Role-based functioning due to the physical condition”, “Role-based functioning due to the emotional state”, “Life activity” and “Social functioning”, indicating the emotional and physical problems that limit patients with allergic rhinitis. More than a third of the patients are embarrassed because of their symptoms and say that the allergic rhinitis impedes them in public life and affects the activities they are engaged in. Also, 9 out of 10 patients with allergic rhinitis do not work at full strength when they have severe symptoms of allergy. In 54% of respondents there is a decrease in self-esteem, a decrease in libido and deterioration of intimate life. Thus, when summarizing the obtained data it is possible to determine following social and medical problems in patients with allergic rhinitis:

1) The quality of life is significantly reduced in patients with allergic rhinitis, especially during the period of aggravation of manifestations of allergy.

2) Patients with allergic rhinitis limit themselves in the society life, do not work at full strength and some patients are forced to take long leave during the flowering period of plants.

3) Some patients with pollinosis are not familiar with the peculiarities of plants flowering and do not take appropriate measures, which testifies to the low understanding level of the concept of their disease and the consequences of the chronicity of the pathological condition.

The identified socio-medical problems require the adoption of educational, medical and managerial decisions, namely: recognition by the leadership of our state of the struggle against the steady increase in the level of allergy in the population; purposeful investment attraction to improve the environmental conditions of the environment, life and work of the population, especially in industrial cities, where allergic rhinitis is more common; the introduction of existing methods of providing medical care to the population with allergic rhinitis and to determine the educational measures for the flowering calendar of the most commonly distributed plants with allergenic pollen and the safety measures in this period in patients with pollinosis. Thus, today, allergic rhinitis is a common disease among the Ukrainian population, which leads to a significant decline in the quality of life of patients, restricts their stay in society, at work, intimate life, etc. These social issues require the adoption and implementation of educational, medical and managerial decisions.

Key words: allergic rhinitis, quality of life, social problems, calendar of flowering plants.

Рецензент – проф. Безкоровайна І. М.

Стаття надійшла 26.01.2018 року